

مقایسه سبک زندگی و سرمایه روانشناختی در دانش آموزان تیزهوش و عادی شهر کرمانشاه

مهسا بسامی^۱

^۱گروه مشاوره، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی مقایسه سبک زندگی و سرمایه روانشناختی در دانش آموزان تیزهوش و عادی شهر کرمانشاه پرداخته است. این پژوهش از نوع توصیفی - علی مقایسه ای است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان مدارس تیزهوش و عادی مقطع متوسطه ناحیه یک شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۲ بودند. نمونه این پژوهش مشتمل بر ۱۰۰ نفر از دانش آموزان مدارس تیزهوش و ۱۰۰ نفر از دانش آموزان مدارس عادی که برای انتخاب آنها از روش نمونه گیری در دسترس استفاده شده است. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش شامل پرسشنامه سبک زندگی میلر اسمیت (۲۰۰۳) و سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷) بود. یافته ها نشان داد بین سبک زندگی دانش آموزان تیزهوش و عادی تفاوت معنی داری وجود دارد. بنابراین باتوجه به میانگین نمرات سبک زندگی در دانش آموزان تیزهوش ۱۳۵/۵۸ از میانگین نمرات سبک زندگی در دانش آموزان عادی ۱۱۴/۹۴ بیشتر است نشان می دهد که دانش آموزان تیزهوش نسبت به دانش آموزان عادی از سبک زندگی بهتری برخوردارند. بین سرمایه روانشناختی دانش آموزان تیزهوش و عادی تفاوت معنی داری وجود دارد. بنابراین باتوجه به میانگین نمرات سرمایه روانشناختی در دانش آموزان تیزهوش ۸۸/۳۵ از میانگین نمرات سرمایه روانشناختی در دانش آموزان عادی ۷۲/۴۹ بیشتر است نشان می دهد که دانش آموزان تیزهوش نسبت به دانش آموزان عادی از سرمایه روانشناختی بهتری برخوردارند.

واژه‌های کلیدی: سبک زندگی، سرمایه روانشناختی، تیزهوش

مقدمه

مدارس امروز به دلیل پیشرفت‌های مختلف علوم و تغییرات هم‌زمان در هدف‌های آموزشی سعی خود را بیشتر به انتقال اطلاعات و حقایق علمی معطوف کرده‌اند، در حالی که با ورود به دوران فراصنعتی و عصر اطلاعات به دلیل ویژگی‌هایی مانند انفجار دانش، تحول و تغییر سریع یافته‌های علمی، حضور ماشین‌های هوشمند در عرصهٔ تعلیم و تربیت و از همه مهم‌تر عدم قطعیت معرفت علمی، نه امکان انتقال همهٔ یافته‌های علمی وجود دارد و نه ضرورتی در این زمینه احساس می‌شود. به همین دلیل، متخصصان تعلیم و تربیت و برنامه‌ریزان درسی به جای انتقال حقایق علمی، پرورش و تقویت روش‌ها و نگرش‌های علمی را توصیه می‌کنند و به جای تولید مجدد حقایق علمی، بر فرایند تأکید می‌کنند. آن‌ها معتقدند که دانش‌آموزان به جای کسب حقایق علمی، باید به روش کسب حقایق علمی توجه کنند و به جای انباشت حقایق علمی در ذهن، بیاموزند که چگونه به‌تنهایی فکر کنند، تصمیم بگیرند، و دربارهٔ امور مختلف قضاوت کنند. دانش‌آموزان در فرایند آموزش باید بتوانند ادراک حسی، فهم نظریات مختلف و تفکر علمی و نقاد خود را تقویت کنند و رشد دهند. رسیدن به چنین اهدافی مستلزم فرصت‌های مطلوب یادگیری است. چنین فرصت و موقعیتی با دستور دادن، موعظه کردن، القا و ترغیب به تقلید و اطاعت از دیگری به وجود نخواهد آمد، زیرا محدود ساختن تعلیم و تربیت به انتقال و حفظ حقایق علمی، رشد طبیعی دانش‌آموزان را محدود خواهد ساخت (کدیور، ۱۳۹۸).

یکی از عوامل مرتب هوش و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مفهوم سبک زندگی است. سبک زندگی ابعاد گوناگون و بسیار وسیعی دارد. اما مهم این است که ما این مفهوم را از دیدگاه خود یعنی با توجه به نیازها و شرایط اجتماعی، فرهنگی، ملی و اقلیمی خویش بررسی کنیم و از این طریق بکوشیم جامعه خود را از مبتلا شدن به مصیبت‌ها و مشکلات بزرگی که امروزه جامعه صنعتی غرب با آنها دست به گریبان‌اند، مصون بداریم. سبک زندگی به دلیل گسترش روند صنعتی شدن و پیشرفت فناوری که توجه به بعد کمی زندگی انسان را مد نظر قرار می‌دهد و همچنین به دنبال غفلت از جنبه‌های کیفی زندگی انسان، طی چند دههٔ گذشته در کشورهای غربی مورد توجه اندیشمندان و متفکران علوم انسانی قرار گرفته است. توسعه بیش از پیش زندگی مدرن که خود را با تولید انبوه کالاها و خدمات متنوع در بعد کمی نشان می‌دهد، مشکلات زیادی برای بشر امروزی به ارمغان آورده است. به همین دلیل توجه بسیاری از دانشمندان و صاحب‌نظران به مفهوم سبک زندگی معطوف گشته تا از این طریق، تلاش‌هایی در راستای ارتقای شرایط زندگی و بهبود بخشیدن به بعد کیفی زندگی بشر صورت دهند (ربانی خوراسگانی و کیانپور، ۱۳۹۶).

درس‌های اخیر پرداختن به مفهوم سبک زندگی به‌عنوان یک بحث علمی توجه افراد زیادی را به خود معطوف نموده است. این واقعیت، همواره به‌عنوان یک پیامد نهایی در مطالعات بالینی، مداخلات و مراقبت‌های بهداشتی مدنظر بوده است. یکی از مباحث اصلی و همیشگی در زندگی بشر، از طرف دیگر علم روان‌شناسی می‌کوشد تا با رویکردهای پژوهشی و کاربردی خود، سلامت افراد جامعه را ارتقاء بخشد (مهدوی، ۱۴۰۰).

از سویی دیگر یکی از عوامل مؤثر در گرایش افراد به مطالعه، یادگیری و موفقیت در عملکرد تحصیلی، سرمایه روان‌شناختی می‌باشد. روانشناسی مثبت‌نگر، سلامت روانی را معادل کارکرد مثبت روانشناختی تلقی و آن را در قالب اصطلاح بهزیستی روانشناختی مفهوم‌سازی کرده است، از این منظر بهزیستی روانشناختی به معنی کارکرد روانشناختی بهینه است. به بیانی دیگر، بهزیستی روانشناختی را می‌توان واکنش‌های عاطفی و شناختی به ادراک ویژگی‌ها و توانمندسازی‌های شخصی،

پیشرفت بسنده، تعامل کارآمد و موثر با جهان، پیوند و رابطه مطلوب با جمع و اجتماع و پیشرفت مثبت در طول زمان تعریف کرد. این حال می تواند مولفه هایی مانند رضایت از زندگی، انرژی و خلق مثبت را نیز در برگیرد (میکائیلی، ۱۳۹۸). سرمایه روان شناختی یکی از شاخص های روان شناسی مثبت گرایی می باشد که با ویژگی هایی از قبیل باور فرد به توانایی هایش برای دستیابی به موفقیت، داشتن پشتکار در دنبال کردن اهداف، ایجاد اسنادهای مثبت درباره خود و تحمل کردن مشکلات تعریف می شود (لوتانز و لوتانز، ۲۰۱۴) همچنین برخوردار بودن از سرمایه روان شناختی افراد را قادر می سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت های استرس زا، کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشند، به دیدگاه روشنی در مورد خود برسند و کمتر تحت تأثیر وقایع روزانه قرار بگیرند، لذا این گونه افراد دارای سلامت روان شناختی بالاتری نیز هستند (روبینز، واترز، ساکیوپه و میل، ۲۰۱۸).

سلیگمن معتقد است که سرمایه ی روان شناختی، جنبه های مثبت زندگی آدمی را در برمی گیرد. او معتقد است که سرمایه انسانی و اجتماعی آشکار بوده، به آسانی قابل مشاهده است و می توان آن را به سادگی اندازه گیری و کنترل کرد. در حالی که سرمایه روان شناختی، بیشتر بالقوه بوده، اندازه گیری و توسعه آن دشوار است. بنابراین سرمایه روان شناختی شامل درک شخص از خودش، داشتن هدف برای رسیدن به موفقیت و پایداری در برابر مشکلات تعریف می شود (گلد اسمیت و ووم، ۲۰۲۰).

سرمایه روان شناختی، سازه ای ترکیبی و به هم پیوسته است که چهار مؤلفه ادراکی- شناختی یعنی امید، خوش بینی، خودکارآمدی و تاب آوری را در بر می گیرد. این مؤلفه ها در یک فرایند تعاملی و ارزشیابانه، به زندگی فرد معنا بخشیده، تلاش فرد برای تغییر موقعیت های فشارزا را تداوم می دهد و او را برای ورود به صحنه ی عمل آماده نموده، مقاومت و سرسختی وی در تحقق اهداف را تضمین می کند (پارکر، بالتز، یانگ و هاف، ۲۰۱۹). در این میان، امید، یک حالت انگیزش مثبت با در نظر گرفتن اهداف روشن برای زندگی است. در امید، از یک سو انگیزه خواستن به اراده برای حرکت به سوی اهداف و از طرف دیگر بررسی راه های مناسب برای حصول اهداف نهفته است (عیسی زادگان، میکائیلی و مروئی، ۱۳۹۹). لذا، شناسایی عوامل تاثیرگذار بر سبک زندگی و سرمایه روان شناختی از اهمیتی دو چندان برخوردار است. در این راستا، سبک زندگی و سرمایه روان شناختی دانش آموزان می تواند نقشی تعیین کننده ایفا نماید. بنابراین در این پژوهش سعی شده است که به بررسی بین سبک زندگی و سرمایه روان شناختی در دانش آموزان تیزهوش و عادی شهر کرمانشاه تفاوت معنی داری وجود دارد؟

طرح پژوهش

طرح انتخابی این نوع پژوهش علی-مقایسه ای از نوع پس رویدادی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان مدارس تیزهوش و عادی مقطع متوسطه ناحیه یک شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۲ می باشند که تعداد دانش آموزان تیزهوش حدود ۶۸۰ نفر و تعداد دانش آموزان مدارس عالی نیز حدود ۶۵۰۰ نفر بودند. نمونه این پژوهش مشتمل بر ۱۰۰ نفر از

^۱Robins, Waters, Sakkyoph & Millet

^۲Goldsmith & Wum

^۳Parker, Baltz, Yang and Hoff

دانش آموزان مدارس تیز هوش و ۱۰۰ نفر از دانش آموزان مدارس عادی که برای انتخاب آنها از همتاسازی و روش نمونه گیری در دسترس استفاده شده است.

ابزارهای پژوهش:

۱) **پرسشنامه سبک زندگی:** این پرسشنامه توسط میلر اسمیت^۵ (۲۰۰۳) ساخته و دارای ۷۰ سوال بوده و هدف آن ارزیابی ابعاد مختلف سبک های زندگی (سلامت جسمانی، ورزش و تندرستی، کنترل وزن و تغذیه، پیشگیری از بیماری ها، سلامت روان شناختی، سلامت معنوی، سلامت اجتماعی، اجتناب از داروها و مواد مخدر، پیشگیری از حوادث و سلامت محیطی) است. در پژوهش لعلی و همکاران (۱۳۹۸) با استفاده از آزمون تحلیل عاملی روایی سازه پرسشنامه سبک زندگی را به منزله ابزاری چندبعدی برای ارزیابی و اندازه گیری سبک زندگی مورد تایید قرار دادند. همچنین پایایی پرسش نامه با قابلیت اعتماد آن با استفاده از روش اندازه گیری آلفای کرونباخ محاسبه شد. معمولاً دامنه ضریب اعتماد آلفای کرونباخ از صفر (۰) به معنای عدم پایداری تا مثبت یک (۱+) به معنای پایایی کامل قرار می گیرد و هرچه مقدار بدست آمده به عدد مثبت یک نزدیکتر باشد قابلیت اعتماد پرسشنامه بیشتر می شود.

۲) **پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز^۶:** پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز در سال ۲۰۰۷ طراحی شد. این پرسشنامه از مقادیر استاندارد شده که به طور وسیعی برای ساختارهایی که امید، تاب آوری، خوشبینی و خودکارآمدی را می سنجند مورد استفاده قرار گرفته است و قابلیت اعتبار و پایایی این خرده مقیاس ها نیز اثبات شده است. این پرسشنامه شامل ۲۴ سوال است که هر خرده مقیاس شامل ۶ گویه است و آزمودنی به هر گونه در مقیاس ۶ درجه ای (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) لیکرت پاسخ می دهد. پرسشنامه سرمایه روانشناختی با زمینه ی کاربردی در محیط حرفه ای طراحی شده است و ۴ خرده مقیاس (امید - خوشبینی - تاب آوری - خودکارآمدی) تشکیل شده است. این پرسشنامه شامل ۲۴ سوال است که هر خرده مقیاس شامل ۶ گویه است و آزمودنی به هر گونه در مقیاس ۶ درجه ای کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم پاسخ می دهد برای به دست آوردن نمره سرمایه روانشناختی ابتدا نمره هر خرده مقیاس به صورت جداگانه به دست خواهد آمد و سپس مجموع آن به عنوان نمره ی کل سرمایه شناختی محسوب می شود میزان پایانی براساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمده است و نتایج تحلیل عاملی روایی سازه آزمون را تأیید کرده است، زیرا این آزمون دارای عوامل و سازه های موردنظر سازندگان آزمون بوده است. دایرندوک (۲۰۰۵) همسانی درونی خرده آزمونها را مناسب و آلفای کرونباخ آنها را بین ۷۷ تا ۹۰ بدست آورد. چمت و ریف (۱۹۹۷) همسانی درونی مقیاس های سرمایه روانشناختی را بین ۰/۸۲ تا ۰/۹۰ گزارش دادند.

^۵Miller Smith

^۶Lathans

یافته ها

جدول ۱: میانگین، انحراف معیار نمره متغیرهای سبک زندگی و سرمایه روانشناختی در دانش آموزان تیزهوش و عادی

متغیر	شاخص های آماری آزمودنی ها	میانگین	انحراف معیار	تعداد
سبک زندگی	دانش آموزان تیزهوش	۱۳۵/۵۸	۱۴/۸۲	۱۰۰
	دانش آموزان عادی	۱۱۴/۹۴	۱۱/۰۵	۱۰۰
	کل دانش آموزان	۱۲۵/۲۲	۱۲/۶۵	۲۰۰
سرمایه روانشناختی	دانش آموزان تیزهوش	۸۸/۳۵	۱۱/۵۴	۱۰۰
	دانش آموزان عادی	۷۴/۴۹	۹/۴۳	۱۰۰
	کل دانش آموزان	۸۳/۹۹	۱۰/۷۸	۲۰۰

جدول ۱ میانگین، انحراف معیار نمره متغیرهای سبک زندگی و سرمایه روانشناختی در دانش آموزان تیزهوش و عادی را نشان می دهد.

جدول ۲: نتایج آزمون لوین در مورد پیش فرض تساوی واریانس های نمره ها متغیرهای تحقیق دو گروه در جامعه

متغیر	F	درجه آزادی اول	درجه آزادی دوم	سطح معنی داری
سبک زندگی	۰/۳۳۱	۱	۱۹۸	۰/۵۸۲
سرمایه روانشناختی	۰/۶۹۲	۱	۱۹۸	۰/۳۶۱

همان گونه که در جدول ۲ مشاهده می شود، فرض صفر برای تساوی واریانس های نمره ها دو گروه در کلیه متغیرهای تحقیق تأیید می گردد. یعنی پیش فرض تساوی واریانس های نمره ها در دو گروه دانش آموزان تیزهوش و عادی تأیید گردید. با این حال وقتی که حجم نمونه ها مساوی باشد معنی دار شدن آزمون لیون تأثیر قابل ملاحظه ای بر سطح آلفای اسمی نخواهد داشت.

جدول ۳ نتایج آزمون کلموگروف - اسمیرنف در مورد پیش فرض نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای تحقیق

کلموگروف - اسمیرنف			نرمال بودن توزیع نمرات
معنی داری	تعداد	آماره	
۰/۱۲۷	۲۰۰	۱/۱۷	سبک زندگی
۰/۲۱۶	۲۰۰	۱/۰۵	سرمایه روانشناختی

همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می گردد، فرض صفر برای نرمال بودن توزیع نمرات همه متغیرهای تحقیق تأیید می گردد.

جدول ۴: نتایج تحلیل واریانس چند متغیری (مانوا) روی نمرات سبک زندگی و سرمایه روانشناختی در دانش آموزان

تیزهوش و عادی

نام آزمون	مقدار	DF فرضیه	DF خطا	F	سطح معنی داری (p)
آزمون اثر پیلائی	۰/۸۳۲	۲	۱۹۷	۳۱/۲۸	۰/۰۰۷
آزمون لامبدای ویلکز	۰/۴۱۲	۲	۱۹۷	۳۱/۲۸	۰/۰۰۷
آزمون اثر هتلینگ	۰/۸۷۱	۲	۱۹۷	۳۱/۲۸	۰/۰۰۷
آزمون بزرگترین ریشه روی	۰/۸۷۱	۲	۱۹۷	۳۱/۲۸	۰/۰۰۷

همان طوری که در جدول ۴ نشان داده شده است سطوح معنی داری همه آزمونها، بیانگر آن هستند که بین دانش آموزان تیزهوش و عادی از لحاظ متغیرهای سبک زندگی و سرمایه روانشناختی تفاوت معنی داری وجود دارد ($p = ۰/۰۰۷$ و $p = ۳۱/۲۸$ = F).

جدول ۹-۴: نتایج تحلیل واریانس یک متغیری در متن مانواری سبک زندگی و سرمایه روانشناختی دانش آموزان تیزهوش و عادی

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری
سبک زندگی	۱۹۳۲/۵۸	۱	۱۹۳۲/۵۸	۲۴/۶۳۵	۰/۰۰۰۱
سرمایه روانشناختی	۲۶۵۳/۶۱	۱	۲۶۵۳/۶۱	۲۹/۷۲۹	۰/۰۰۰۱

همان طوری که در جدول ۹-۴ مشاهده می شود بین دانش آموزان تیزهوش و عادی از لحاظ سبک زندگی تفاوت معنی داری وجود دارد ($p=0/0001$ و $F=24/635$). به عبارت دیگر، باتوجه به میانگین نمرات سبک زندگی در دانش آموزان تیزهوش ۱۳۵/۵۸ از میانگین نمرات سبک زندگی در دانش آموزان عادی ۱۱۴/۹۴ بیشتر است نشان می دهد که دانش آموزان تیزهوش نسبت به دانش آموزان عادی از سبک زندگی بهتری برخوردارند. بین دانش آموزان تیزهوش و عادی از لحاظ سرمایه روانشناختی تفاوت معنی داری وجود دارد ($p=0/0001$ و $F=29/729$). به عبارت دیگر، باتوجه به میانگین نمرات سرمایه روانشناختی در دانش آموزان تیزهوش ۸۸/۳۵ از میانگین نمرات سرمایه روانشناختی در دانش آموزان عادی ۷۲/۴۹ بیشتر است نشان می دهد که دانش آموزان تیزهوش نسبت به دانش آموزان عادی از سرمایه روانشناختی بهتری برخوردارند.

بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان داد بین سبک زندگی دانش آموزان تیزهوش و عادی تفاوت معنی داری وجود دارد. بنابراین باتوجه به میانگین نمرات سبک زندگی در دانش آموزان تیزهوش ۱۳۵/۵۸ از میانگین نمرات سبک زندگی در دانش آموزان عادی ۱۱۴/۹۴ بیشتر است نشان می دهد که دانش آموزان تیزهوش نسبت به دانش آموزان عادی از سبک زندگی بهتری برخوردارند. در تبیین نتایج فرضیه اول میتوان گفت که دانش آموزان هر جامعه به عنوان قشر آینده ساز هر کشور، گروهی هستند که بخش عمده برنامه ریزی و بودجه هر کشور را به خود اختصاص می دهند. آنان از هوشمندترین و مستعدترین اقشار جامعه می باشند، لذا توجه به ابعاد روان شناختی آنها از اهمیت ویژه ای برخوردار است (پورطاهریان، ۱۳۹۹). از سوی دیگر تحقیقات بسیاری نشان داده است دانش آموزانی که از لحاظ پایگاه اقتصادی- اجتماعی خانواده، توانایی و استعداد یادگیری بسیار شبیه به هم هستند در عملکرد تحصیلی تفاوت های زیادی با یکدیگر دارند (حبیب الهی، ۱۳۹۹). در این پژوهش نشان داده شد که دانش آموزان تیزهوش نسبت به دانش آموزان عادی از سبک زندگی بهتری برخوردارند. این افراد دارای نیروی سازش بیشتری هستند و در برابر ناملایمات از اعتماد به نفس و ثبات عاطفی بیشتری برخوردارند و از دیگر خصوصیات آنها استقلال طلبی آنهاست. کمتر به دیگران متکی بوده و افرادی مستقل هستند. از نظر استدلال، قضاوت ورد و بدل کردن تجارب برترند (مقدم، ۱۳۹۸). شوخ و بذله گو هستند، دور اندیش و اعتقاد واقع بینانه ای نسبت به خود دارند.

ترقی هر کشوری رابطه مستقیم با پیشرفت علوم و دانش و تکنولوژی آن کشور دارد و پیشرفت علمی نیز حاصل نمی شود مگر اینکه افراد خلاق تربیت شده باشند، عملکرد تحصیلی ضمن اینکه در توسعه و آبادانی کشور موثر است در سطوح عالی منجر به یافتن شغل و موقعیت مناسب و در نتیجه درآمد کافی می شود. دانش آموزان که از موقعیتهای تحصیلی برخوردارند، خانواده و جامعه با دیده ی احترام به آنان می نگرند. در جامعه با روحیه و نشاط بیشتری حضور خواهند یافت و در کنار اینها از هزینه های گزافی که از افت تحصیلی برآموزش و پرورش تحمیل می شود، کاسته خواهند شد. دستیابی به بهره وری و بهبود کیفیت نظام آموزشی را می توان اثر گذار ترین عامل در توسعه کشور ها دانست. تجارب کشورهای پیشرفته ای چون ژاپن در زمینه توسعه همه جانبه نیز حکایت از سرمایه گذاری بر روی منابع آموزشی و انسانی دارد. در راستای دستیابی به این اهداف بهبود کیفیت موقعیت تحصیلی از جمله اهداف اساسی برنامه های آموزشی است. در حالی که امروزه افت تحصیلی یکی از نگرانی های خانواده ها و دست اندرکاران تعلیم و تربیت است. از جمله موضوعات مورد علاقه صاحب نظران علوم تربیتی یافتن شرایط و امکانات لازم و موثر در جهت تحصیلی موفق و عملکرد تحصیلی است. اما عدم موفقیت در تحصیل زمینه ساز مشکلات فردی و اجتماعی و انحراف از دستیابی به اهداف سیستم آموزش است. محققین عوامل مختلفی را در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دخیل دانسته اند. اما با توجه به تفاوت های فرهنگی و تغییرات سریع عوامل در طول زمان نمی توان به عنوان یک قانون عمومی و کلی، علل خاصی را برای جوامع مطرح نمود (سیف، ۱۳۹۶). زیرا قوانین بافت فرهنگی و نسبت جامعه، نگرش مردم به تحصیلات، سطح درآمد والدین و غیره، همه از عواملی هستند که به طور اخص در یک جامعه بر شکست یا موفقیت تحصیلی تأثیر می گذارند. منابع موجود نشان می دهد که آموزش به طور کلی تحت تأثیر پنج عامل فراگیر آموزش گر، برنامه، تجهیزات و محیط آموزشی است که هر یک از عوامل مذکور دارای ویژگی هایی است که می توانند در انگیزه پیشرفت و یادگیری تأثیرات متفاوتی داشته باشند

هر فرد، خصوصیات خاص خودش را دارد و ادراکش در مورد خوب یا ضعیف بودن سبک زندگی، مختص خودش است. بدین ترتیب که یک عامل ویژه مانند بازگشت به کار می تواند به معنای ارتقای سبک زندگی برای یک فرد خاص محسوب شود، در حالی که همین عامل برای فرد دیگر می تواند به معنای بدتر شدن آن باشد (کارلسون و همکاران، ۲۰۰۲). در سال های اخیر پرداختن به مفهوم سبک زندگی به عنوان یک بحث علمی توجه افراد زیادی را به خود معطوف نموده است. این واقعیت، همواره به عنوان یک پیامد نهایی در مطالعات بالینی، مداخلات و مراقبت های بهداشتی مدنظر بوده است. یکی از مباحث اصلی و همیشگی در زندگی بشر، از طرف دیگر علم روان شناسی می کوشد تا با رویکردهای پژوهشی و کاربردی خود، سلامت افراد جامعه را ارتقاء بخشد

نتایج نشان داد بین سرمایه روانشناختی دانش آموزان تیزهوش و عادی تفاوت معنی داری وجود دارد. بنابراین باتوجه به میانگین نمرات سرمایه روانشناختی در دانش آموزان تیزهوش ۸۸/۳۵ از میانگین نمرات سرمایه روانشناختی در دانش آموزان عادی ۷۲/۴۹ بیشتر است نشان می دهد که دانش آموزان تیزهوش نسبت به دانش آموزان عادی از سرمایه روانشناختی بهتری برخوردارند. در تبیین این نتیجه می توان گفت که کودکان تیزهوش وبا استعداد کسانی هستند که بر طبق تشخیص افراد صلاحیت دار و اهل فن به دلیل استعدادهای برجسته خود قادر به عملکردهای عالی هستند. این کودکان به خدمات و برنامه های آموزشی متفاوتی و رای آنچه معمولاً از طریق برنامه های مدرسه ارائه می شود نیازمندند تا به مسئولیتشان

² Karlson

نسبت به خود و جامعه واقف شوند. سرمایه روان‌شناختی یکی از شاخص‌های روان‌شناسی مثبت‌گرایی می‌باشد که با ویژگی‌هایی از قبیل باور فرد به توانایی‌هایش برای دستیابی به موفقیت، داشتن پشتکار در دنبال کردن اهداف، ایجاد اسنادهای مثبت درباره خود و تحمل کردن مشکلات تعریف می‌شود (لوتانز و لوتانز، ۲۰۱۴). همچنین برخوردار بودن از سرمایه روان‌شناختی افراد را قادر می‌سازد تا علاوه بر مقابله‌ی بهتر در برابر موقعیت‌های استرس‌زا، کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشند، به‌دیدگاه روشنی در مورد خود برسند و کمتر تحت تأثیر وقایع روزانه قرار بگیرند، لذا این‌گونه افراد دارای سلامت روان‌شناختی بالاتری نیز هستند (روبینز، واترز، ساککیوپه و میل، ۲۰۱۸). سلیگمن معتقد است که سرمایه‌ی روان‌شناختی، جنبه‌های مثبت زندگی آدمی را در برمی‌گیرد. او معتقد است که سرمایه انسانی و اجتماعی آشکار بوده، به آسانی قابل مشاهده است و می‌توان آن را به سادگی اندازه‌گیری و کنترل کرد. در حالی‌که سرمایه روان‌شناختی، بیشتر بالقوه بوده، اندازه‌گیری و توسعه آن دشوار است. بنابراین سرمایه روان‌شناختی شامل درک شخص از خودش، داشتن هدف برای رسیدن به موفقیت و پایداری در برابر مشکلات بیان می‌شود. در این پژوهش نشان داده شد که دانش آموزان تیزهوش نسبت به دانش آموزان عادی از سرمایه روان‌شناختی بهتری برخوردارند. احساس سرمایه را دارای دو مؤلفه عاطفی و شناختی است. افراد با احساس سرمایه بالا به طور عمده‌ای هیجانات مثبت را تجربه می‌کنند و از حوادث و وقایع پیرامون خود ارزیابی مثبت دارند، در حالی‌که افراد با سرمایه پایین حوادث و موقعیت‌های زندگی‌شان را نامطلوب ارزیابی کرده و بیشتر هیجانات منفی نظیر اضطراب، افسردگی و خشم تجربه می‌کنند، باید توجه داشت که هیجانات مثبت و منفی حالات دو قطبی نیستند که فقدان یکی وجود دیگری را تضمین کند، یعنی احساس رضایت مندی مثبت تنها با فقدان هیجانات منفی پدید نمی‌آید و عدم حضور هیجانات منفی لزوماً حضور هیجانات مثبت را به همراه نمی‌آورد، بلکه برخورداری از هیجانات مثبت خود به شرایط و امکانات دیگری نیازمند است. بنابراین سرمایه را شناخت شخصی فرد از ارزش‌های تأثیرگذار و عاطفی مؤثر بر زندگی می‌دانند. این ارزش‌ها شامل واکنش‌های عاطفی به حوادث، خوبی قضاوت‌ها، شناخت از رضایتمندی و تکامل است. برخی از محققان سرمایه روان‌شناختی را از نظر مؤلفه‌ها و یا فرایندهای ویژه نظیر فرایندهای عاطفی مفهوم‌سازی می‌کنند. لذا به نظر می‌رسد سرمایه روان‌شناختی می‌تواند با توجه به فرایندهای عاطفی، جسمانی، شناختی، معنوی، فردی و اجتماعی مفهوم‌سازی شود. پس با توجه به مطالب فوق می‌توان گفت سرمایه روان‌شناختی می‌تواند با توجه به فرایندهای عاطفی، جسمانی، شناختی، معنوی و اجتماعی مفهوم‌سازی شود.

برای برخی از اولیا وجود یک فرزند تیزهوش وسیله‌ای برای ارضای غرور و جاه‌طلبی آنان است. این قبیل افراد بدون آنکه متوجه باشند با مطرح کردن تیزهوشی و توانایی‌های فرزند خود باعث به وجود آوردن اضطراب و ناامنی و تقویت این احساس در کودک می‌شوند که آنچه مورد علاقه اولیا است، خود او نیست بلکه تیزهوشی است. اولیایی که بتوانند به فرزند خود بقبولانند که ارزش و اهمیت هر یک از آنان نه به خاطر تیزهوشی، نمرات درسی و موفقیت تحصیلی، بلکه به خاطر خصوصیات شخصی آنها است مانع بسیاری از درگیری‌ها در محیط خانه می‌شوند. تحقیقات بلوم در سال ۲۰۰۵ اثبات کرده است که رشد کامل استعداد کودکان نیازمند صرف وقت و منابع مادی می‌باشد. والدینی که دارای امکانات بیشتر، در آمد بیشتر و تحصیلات بالا و موفقیت و تماس اجتماعی بهتر هستند حمایت‌کننده مناسبی برای رشد و تکامل استعداد کودک

خود دارند. روابط عاطفی بین اعضای خانواده ها و همچنین حمایت آنها از کودکان با استعداد خود تاثیر زیادی در پرورش استعداد کودکان دارد مخصوصاً این خانواده ها بسیار انعطاف پذیر و به علم پیوسته هستند. نوجوانان تیز هوش بیشتر به استفاده از وقت خود نسبت به نوجوانان متوسط اهمیت می دهند و دوست دارند وقتی آزاد خود را به مطالعه یا فعالیتهای هنری و علمی بزنند و دوستدار شرکت در فعالیتهایی هستند که تجربه مثبت برای آنها به همراه داشته باشد کودک تیزهوشی یا با استعداد نیاز به رشد و تکامل استعداد خود دارد و این رشد و تکامل از طریق خود فرد و اطرافیان او صورت می گیرد. هیچ تیزهوشی نمی تواند بدون پادشاهای بیرونی و درونی که دیگران و خود به خودش امتیاز می دهد به رشد و تکامل برسد این پادشاهای بیرونی از طریق معلمان، والدین، و همسالان صورت می گیرد یعنی بدون برانگیختن این کودکان نمی توان آنها را در استعدادشان رشد داد. کودکان با استعداد برای رشد و تکامل استعدادهای خود نیز به مدرسی ویژه دارند که توسط برنامه ها و امکانات ویژه به پرورش آنها پرداخته شود. محیط خانه و خانواده مهمترین عامل در رشد و تکامل استعدادهای فرد دارند (به طور مثال ۵۸ نفر از ۴۰۰ مرد و زن مشهوری که وجود دارند خانه هایی گرم و راحت، ارضاء کننده و آرام دارند).

از عوامل دیگر در رشد و تکامل استعداد کودکان تیز هوش میزان تعهدی است آنان نسبت به استعداد خود دارند. و در این تعهد و افزایش آن معلمان و خانواده موثر می باشند یعنی هر دو (خانواده و معلم) زمینه ای را فراهم نمایند که حالت غرقه شدن در کار به نوجوان تیز هوش دست بدهد و موقعی که این حالت ایجاد شد نوجوان به رشد و تکامل استعداد خود می پردازد. بعضی از والدین کودکان تیز هوش، تیزهوشی فرزند خود را انکار می کنند بنا به دلایل زیر: - بعضی از آنها می خواهند باور کنند که پیشرفت غیر عادی فرزندشان عطیه الهی و یا رازی ناگفتنی است که به میراث رسیده است. برخی دیگر می خواهند بگویند که فرزندشان فقط یک کودک استثنائی معمولی نبوده است بلکه فردی بی همتا است. به این دلایل روش تدریس والدین با یکدیگر فرق دارد و هر کدام برداشت خاصی نسبت به نحوه آموزش کودک خود دارند ولی با این وجود والدین نقش مهمی در آموزش زود هنگام کودکان نابغه خود دارند.

منابع

- اتکینسون، رینا، اتکینسون، ریچارد. (۱۹۹۰). *زمینه روانشناسی، براهانی، محمد نقی و همکاران (۱۳۹۶)*، انتشارات رشد.
- ادبی، راضیه. (۱۳۹۸). *بررسی پایگاه هویت و سلامت روانی در اوایل و اواسط نوجوانی*، پایان نامه ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی.
- احمدوند، محمدعلی. (۱۳۹۸). *بهداشت روانی*، انتشارات: پیام نور.
- استرنبرگ، رابرت جی، ریس، سالی (۱۹۹۴). *تیزهوشی تعاریف و مفاهیم*، امیری مجد، مجتبی (۱۳۹۵). تهران: دانژه.
- افضلی، صولت. (۱۴۰۰). مقایسه و بررسی رابطه سبک زندگی و خشنودی شغلی بر روی ۵۰ نفر از معلمان مرد شهر قم و همسرانشان با کنترل سن و طول مدت ازدواج. پایان نامه کارشناسی ارشد، مشاوره خانواده، منتشر شده، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- پور سردار، فیض اله، علیپور، ذبیح اله، عبدی زرین، سهراب، سنگری، علی اکبر. (۱۳۹۸). *تأثیر تاب آوری بر سلامت روانی و رضایت از زندگی*. یک الگوی روان شناختی از بهزیستی، *فصلنامه بهبود*. شماره ۱، دوره چهاردهم.

تقی پور جوان، عباسعلی، حسن نتاج جلوداری، فهیمه، شوشتری، مژگان. (۱۳۹۹). مقایسه ابعاد بهزیستی روان شناختی مادران کودکان ناتوان ذهنی، تیزهوش و عادی. *مجله پژوهش های علوم شناختی و رفتاری*، سال چهارم، شماره ۲ (پیاپی ۷). صص ۴۰-۵۲

تکلی، سمیه (۱۴۰۰). تأثیر آموزش بازی درمانی مادران بر مشکلات رفتاری کودکان دارای ناتوانی های یادگیری، *مجله ی ناتوانی های یادگیری*، ۱۱(۱)، ۵۹-۴۴.

جمشیدی، امیر (۱۳۹۹). مقایسه ی مهارت های اجتماعی بین دانش آموزان با مشکلات یادگیری خاص و دانش آموزان نرمال ۸ تا ۱۲ ساله، *مجله ی آموزش استثنایی*، ۲(۱۲)، ۳۱-۲۲.

خاکپور، مسعود، مهرآفرید، معصومه. (۱۳۹۸) مقایسه اختلالات روانی و تاب آوری زوجین دارای اولین فرزند عادی و استثنایی در شهر فاروج، *مجله دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی*، سال چهارم، شماره ۴.

اژه ای، جواد. (۱۳۹۹). ویژگی های شخصیتی تیزهوشان در پژوهش های روانشناختی / ایران. نشر سمپاد. افروز، غلام علی. (۱۳۹۹). خلاقیت لازمه بدست آوردن سرنخ علوم و فنون. *فصلنامه مرکز ملی استعدادهای درخشان ودانش پژوهان جوان*. سال هجدهم، شماره ۲.

بافنده قراملکی، حسن. (۱۳۸۹). مقایسه سلامت عمومی نوجوانان ناشنوا. پایان نامه چاپ نشده، کارشناسی ارشد روان شناسی عمومی، تهران، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی.

بیابانگرد، اسماعیل. (۱۳۹۷). روشهای پیشگیری از افت تحصیلی. تهران: انتشارات انجمن اولیا ومربیان. حق شناس، حسن، چمنی، امیررضا، فیروز آبادی، علی، (۱۳۹۵). مقایسه ویژگی های شخصیتی و سلامت روان دبیرستان های تیزهوشان ودبیرستان های عادی، اصول بهداشت روانی، بهار و تابستان.

معافی، محمود، رون، سیدامیر. (۱۳۹۹). یافته های پژوهش نیاز سنجی برنامه درسی اختصاصی مدارس استعدادهای درخشان. *فصلنامه مرکز ملی استعدادهای درخشان ودانش پژوهان جوان*. سال هجدهم، شماره ۲.

خرم آبادی، راضیه، پوراعتقاد، حمیدرضا، طهماسبیان، کارینه و چیمه، نرگس (۱۳۹۸). مقایسه ی استرس والدگری در مادران کودکان مبتلا به اختلال اوتیسم با مادران کودکان بهنجار. *فصل نامه ی خانواده پژوهش* ۵، ۱۹-۵.

حسینی، رسول (۱۳۸۹). در پژوهشی تحت عنوان بررسی رابطه امید به زندگی و سازگاری اجتماعی را در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز، *پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی*، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز.

حمیدی، رضا (۱۳۸۹)، بررسی راهبردهای مقابلهای و میزان تنیدگی در مادران کودکان مبتلا به اوتیسم و مقایسه ی آن با مادران کودکان عادی. *فصل نامه ی خانواده پژوهی*، ۶(۲۱)، ۹۷-۸۷.

درویش پور کاخکی، علی. (۱۳۸۹). سبک زندگی و ابزار اندازه گیری سازمان بهداشت جهانی. نشریه کیفیت زندگی، ۲، ۲۵-۲۲ دهکردی، مرتضی. (۱۳۹۸). بررسی ارتباط سبک زندگی و استرس ادراک شده شده بیماران مبتلا به آسم تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته آموزش پرستاری دانشگاه علوم پزشکی تهران.

رنجبر، فرخ، کاکاوند، علیرضا، برجعلی، احمد، برماس، حامد (۱۳۹۰) بررسی رابطه ی تاب آوری با کیفیت زندگی مادران دارای فرزند کم توان ذهنی، *فصلنامه روانشناسی و علوم تربیتی*، دوره ۱، شماره ۱

ربانی خوراسگانی، علی. کیانپور، مسعود (۱۳۹۶). مدل پیشنهادی برای سنجش سبک زندگی. مطالعه موردی شهر اصفهان، *مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی*، سال ۱۵، شماره ۵۸ و ۵۹.

رشیدیان، کوهسار، (۱۳۹۸). رابطه مولفه های هوش هیجانی با سلامت روان شناختی و موفقیت تحصیلی، *مجله دانش و پژوهش در علوم تربیتی- برنامه ریزی درسی*، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسکان (اصفهان).

علی، محسن، عابدی، احمد، کجباف، محمدباقر. (۱۳۹۸). ساخت و اعتباریابی پرسشنامه سبک زندگی (LSQ)، پژوهش های روانشناختی، دوره ۱۵، شماره ۱.

- زنجانی طبسی رضا. (۱۳۸۹). ساخت و هنجاریابی مقدماتی آزمون سرمایه روانشناختی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- زرگر، یدالله، محمدی بهرام آبادی، راضیه و بساک نژاد، سودابه (۱۳۹۸). بررسی فرایندهای خانواده به عنوان پیش‌بینی‌های مشکلات رفتاری در دانش‌آموزان پایه ی دوم دبیرستان های شهر یاسوج. *مجله ی روان‌شناسی مدرسه*، ۱ (۲)، ۱۰۳-۷۷.
- سوری، مسعود. (۱۳۹۸). رابطه ی بین تاب‌آوری و مثبت اندیشی و بهزیستی روانی در بین دانشجویان پزشکی، پایگاه اطلاعات علمی SID
- شعاری نژاد، علی. (۱۳۹۶). *روانشناسی یادگیری و کاربرد آن در آموزش*، چاپ پنجم، مشهد: انتشارات قدس.
- شکری امید. (۱۳۹۶). تفاوت های جنسیتی در سرمایه روانشناختی و نقش ویژگیهای شخصیت، مجله پزشکی و روانشناسی بالینی ایران، شماره ۴
- عباسپور، احمد. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر آموزش هوش معنوی بر سرمایه روان‌شناختی و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی «ره» شهرستان اردبیل، روانشناسی مدرسه، دوره ۴، شماره ۱، صفحه ۱۰۴-۱۲۱
- صفاری‌نیا، مجید و بازیاری میمند، مهتاب (۱۴۰۰). مقایسه‌ی تاب‌آوری هیجانی و اجتماعی در دانش‌آموزان مناطق محروم با غیر محروم. *اندیشه های نوین تربیتی*، ۵ (۲۹)، ۱۲۴-۱۰۷.
- عبسی‌زادگان، علی، میکائیلی‌منیع، فرزانه و مروئی‌میلانی، فیروز (۱۳۹۹). رابطه‌ی بین امید، خوش‌بینی و معنای تحصیل با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره‌ی پیش‌دانشگاهی. *روان‌شناسی مدرسه*، ۳ (۲)، ۱۵۲-۱۳۷.
- غلامرضایی زهره، پورشافعی هادی، دستجردی رضا. (۱۳۹۴). مقایسه بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان تیزهوش و عادی. *مراقبت های نوین، فصلنامه علمی-پژوهشی دانشکده پرستاری-مامایی بیرجند*. ۶ (۱): ۴۲-۴۷
- کهرکی، فاطمه. (۱۳۸۹). بررسی رابطه سازگاری زناشویی و بهزیستی روان شناختی در بین دانشجویان متأهل دانشگاه الزهرا (س)، *پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی*، دانشگاه الزهرا (س).
- کاکابرای، کیوان، ارجمند نیا، علی اکبر، افروز، غلام علی. (۱۳۸۹). رابطه سبک‌های مقابله‌ای و حمایت اجتماعی ادراک شده با مقیاس‌های بهزیستی در بین والدین کودکان استثنایی وعادی شهر کرمانشاه. *فصلنامه افراد/استثنایی*، سال دوم، شماره ۷.
- کارلسون، نایل آر. (۲۰۰۲). *مبانی روانشناسی فیزیولوژیک*. پڑهان، مهرداد. (۱۴۰۰). چاپ نهم. انتشارات ارکان دانش.
- Al-Yagon, M., & Mikulincer, M. (2014). Patterns of close relationships and socioemotional and academic adjustment among school-age children with learning disability. *Learning Disabilities Research & Practice*, ۱۹(۴), ۱۲-۱۹
- Dunn, A. (۲۰۰۳). Unraveling the mystery of health. San Francisco: Jossey-Bass. Ann I.
- Alriksson-Schmidt, MA, MSPH, Jan Wallander, PhD and Fred Biasini, Quality of Life and Resilience in Adolescents with a Mobility Disability Journal of Psychology, ۳۲(۳), ۳۷۰-۳۷۹
- Durkheim, T. C., Snyder, C. R. (2006). Satisfaction with life and hope: a look at age and marital status. *Psychol Rec*, ۵۷(۲), ۲۳۳-۲۴۰.
- Bandura, A. (2018) An agentic perspective on positive psychology. In Lopez SJ, ed. Positive psychology: Exploring the best in people. Westport, CT: Greenwood Publishing Co,pany; ۱۶۷-۱۹۶.
- Basu, D. (2014). Quality-of-life issues in mental health care: Past, present, future. *German Journal of Psy-chiatry*, ۷, ۳۵-۴۳
- Bean, J. Eaton, S. B. (۲۰۰۱). The Psychology underlying successful retention practices. *Journal of Colleg Student Retention*, ۱, ۷۳-۸۹

- Bodla, GM, Saima, W, Ammara, T. (۲۰۱۲). Social support and psychological wellbeing among parents of intellectually challenged children. *International journal of rehabilitation sciences*, Volume ۰۱, issue ۰۲
- Bumin G, Gunal A, Tukul S. (2020). Anxiety, depression and quality of life in mothers of disabled children. *SDU Tip Fak Derg.*; ۱۵(۱): ۶-۱۱
- Bauman S, (۲۰۰۹). Parents of children with mental retardation: coping mechanisms and support needs, Unpublished doctoral dissertation, *The Faculty of the Graduate School of the University of Maryland*, USA. ۲۰۰۵
- Chan, D.C.N., Wu, A. M. S., Hung. E. P. W. (2020). Invulnerability and the intention to drink and drive: An application of the theory of planned behaviour. *Journal of Accident Analysis and Prevention* ۴۲:۱۵۴۹-۱۵۵۵
- Cho, J., Martin, P., Margrett, J., MacDonald, M. and Poon, L.W. (2019). The Relationship between Physical Health and Psychological Well-Being among Oldest-Old Adults, *Journal of Aging Research*, Article ID ۶۰۵۰۴۱, ۸pages.
- Conner. Km& Davidson, jrt. (۲۰۰۶); development of a new resilience scaler,the conner-Davidson Resilience scal(CD-RISC).*Depression and anxiety* (۱۸):۷۶-۸۲
- Diener. E,Oishi, S., Lucas, R, E. (2018). Personality, culture and subjective well-being; emotional and cognitive evolutions of life Annual review of psychology. ۵۴: ۴۰۳-۴۲۵
- Goldsmith,A. Wum T, (2020).Exploring resilience from a parent's perspective: A qualitative study of six resilient parents of children with an intellectual disability, *Australian Social Work*; ۵۵(۱): ۶۰-۶۸
- Chang, B. G. & Solomon, J. (2020). Stereotype threat test Anxiety and specific self-efficacy as predictors of promothion Exam performance. *Group & Organization management*, ۳۵, ۷۷-۱۰۷
- Day, l., Hanson, K., Maltby, J., Proctor, C. Wood, A. (2020). Hope uniquely predicts objective academic achievement above intelligence, personality, and previous academic achievement. *Journal of Research in Personality*, ۴۴, ۵۵۰-۵۵۳
- Ebrahimi, N., Sabaghian, Z. & Abolghasemi, M. (2019). Investigating relationship of hope and academic success of college students, *Quartery Journal of Research and Planing in Higher Education*, ۱۷(۲), ۱-۱۶
- Hofmann SG, Kashdan TB.(2020).The affective style questionnaire: Development and psychometric properties. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*; ۳۲(۲): ۲۵۵-۶۳
- Narimani, M.Boromand, N. Mosazadeh, T. (۲۰۱۴). Comparing the psychological well being factors among the parents of the mentally retarded children with those of the normal children. *International Letters of Social and Humanistic Sciences* Vol. ۲۱pp ۱-۸